

Czas pracy nauczycieli

stan prawny na 1 stycznia 2018



Ogólne regulacje prawne



- **Art.42c ust.1 Karty Nauczyciela**
Nauczyciela zatrudnionego w pełnym wymiarze zajęć obowiązuje pięciodniowy tydzień pracy.
- **Art.91c ust.1 Karty Nauczyciela**
W zakresie spraw ze stosunku pracy nie uregulowanych w Karcie Nauczyciela mają zastosowanie przepisy Kodeksu Pracy

Ogólne regulacje prawne



- **Art.42 ust.1 Karty Nauczyciela** (po nowelizacji 2017)
- Czas pracy nauczyciela zatrudnionego w pełnym wymiarze **nie może przekraczać 40 godzin na tydzień.**
- **ust.2 pkt 1** W ramach czasu pracy nauczyciel obowiązany jest realizować zajęcia dydaktyczne, wychowawcze i opiekuńcze, prowadzone bezpośrednio z uczniami w wymiarze określonym w ust. 3 tzw. pensum. (w ramach tego zapisu nauczyciel uczestniczy w części ustnej egzaminu maturalnego art.42 ust. 2b pkt. 1 oraz zajęć na kwalifikacyjnych kursach zawodowych ust.2c)
- **pkt 2** inne zajęcia i czynności wynikające z zadań statutowych szkoły w tym zajęcia opiekuńcze i wychowawcze uwzględniające potrzeby i zainteresowania uczniów (nauczyciel zobowiązany jest uczestniczyć w przeprowadzaniu egzaminu po klasie 8 SP, egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe i egzaminu maturalnego- z wyjątkiem części ustnej art. 42 ust 2b pkt. 2. Kwestie te regulowane są także w znowelizowanej od 2 grudnia 2016r. ustawie o systemie oświaty art. 9c ust. 11 i 12)
- **pkt 3** Zajęcia i czynności związane z przygotowaniem do zajęć, samokształceniem i doskonaleniem zawodowym.
- **ust.2c** Nauczyciel prowadzi zajęcia na kwalifikacyjnych kursach zawodowych w ramach zajęć o których mowa w ust. 2 pkt 1 – zajęcia płatne
- **ust.2d** w ramach zajęć i czynności o których mowa w ust.2 pkt. 2 nauczyciel nie prowadzi zajęć świetlicowych oraz zajęć z pomocy psychologiczno-pedagogicznej

Regulacje Kodeksu Pracy



- **Art.151 § 1 Kodeksu Pracy**

- Praca wykonywana ponad 40 godzinny czas pracy tygodniowo jest pracą wykonywaną w godzinach nadliczbowych. Wiąże się z koniecznością wypłaty wynagrodzenia wraz z dodatkiem 100% lub 50%

- **Art.80 Kodeksu Pracy**

wynagrodzenie przysługuje za prace wykonaną. Za czas niewykonywania pracy pracownik zachowuje prawo do wynagrodzenia tylko wówczas, gdy przepisy prawa tak stanowią.

- **Art. 81 § 1 Kodeksu Pracy**

stanowi, iż pracownikowi, za czas niewykonywania pracy, jeżeli był gotów do jej wykonania, a doznał przeszkód z przyczyn dotyczących pracodawcy, **PRZYSŁUGUJE WYNAGRODZENIE.**

Zajęcia świetlicowe i pomoc psychologiczno-pedagogiczna



art.42 ust 2d – Ustawy Karta Nauczyciela

W obecnym stanie prawnym realizacja zajęć świetlicowych odbywa się w ramach zatrudnienia na stanowisku wychowawcy świetlicy w ramach obowiązkowego pensum
nie zaś w ramach zajęć statutowych

Może też być wykonywana w ramach godzin ponadwymiarowych.

Zajęcia świetlicowe i pomoc psychologiczno-pedagogiczna



art.42 ust 2d

Zajęcia świetlicowe i pomoc psychologiczno-pedagogiczna regulowane są **Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017r. W sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej (Dz. U. z 2017r. Poz. 1591)**

Zgodnie z treścią §4 ust.2 pomocy psychologiczno-pedagogiczne mogą udzielać między innymi nauczyciele.

W myśl § 6 ust. 2 rozporządzenia pomoc może być udzielana w formie : zajęć rozwijających uzdolnienia, zajęć rozwijających umiejętności uczenia się, zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, zajęć specjalistycznych korekcyjno – kompensacyjnych, logopedycznych itp. zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu.

Zajęcia świetlicowe i pomoc psychologiczno-pedagogiczna



Realizacja zajęć z pomocy psychologiczno-pedagogicznej (np. zajęcia wyrównawcze czy zajęcia rozwijające uzdolnienia) po nowelizacji powinna odbywać się w ramach **obowiązkowego pensum, nie zaś w ramach zajęć statutowych.**

Zajęcia z pomocy psychologiczno-pedagogicznej finansowane są ze środków organu prowadzącego pod warunkiem zamieszczenia ich liczby w zatwierdzonym przez organ prowadzący szkołę arkuszu organizacji
(§ 17 ust. 2 pkt. 8 oraz ust. 2 pkt. 7 rozporządzenia)

Czas pracy nauczycieli przedszkoli



- Pensum nauczycieli przedszkoli reguluje art. 42 ust. 3 Karty Nauczyciela
- Nauczyciele przedszkoli, z wyjątkiem nauczycieli pracujących z grupami 6 letnimi - pensum wynosi **25 godzin**.
- Nauczyciele pracujący z grupami 6 letnimi - **22 godziny**
- W sytuacji gdy w grupie mamy dzieci 5 i 6 letnie istnieje konieczność ustalenia pensum w oparciu o uchwałę organu prowadzącego na podstawie art. 42 ust.7 pkt 3 Karty Nauczyciela
- Oddziały przedszkolne przy szkołach funkcjonują w oparciu i przepisy dotyczące **placówek nieferyjnych**.

Godziny ponadwymiarowe



Art.35 Karty Nauczyciela

- W szczególnie uzasadnionych wypadkach podyktowanych wyłącznie koniecznością realizacji programu nauczania lub zapewnienia opieki w placówkach opiekuńczo-wychowawczych nauczyciel może być zobowiązany do odpłatnej pracy w godzinach ponadwymiarowych
- Przez godzinę ponadwymiarową rozumie się przydzieloną nauczycielowi godzinę zajęć dydaktycznych wychowawczych opiekuńczych powyżej tygodniowego obowiązującego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych, opiekuńczych.
- Nauczyciel zatrudniony na część etatu nie może mieć godzin ponadwymiarowych (możliwy wyjątek: nauczanie przedmiotu przez 2 nauczycieli w jednej klasie).
- Dyrektor nie może przydzielić sobie w ramach jednego przedmiotu godziny ponadwymiarowe, a nauczycielowi zaproponować część etatu (np. art.22 KN)

Godziny ponadwymiarowe



- Zasada jest, że wynagrodzenie otrzymuje się za zrealizowane godziny ponadwymiarowe (**uchwała SN z 29 marca 1989r. III PZP 53/88 OSNC 1989, nr 7-8, poz. 109**) Sąd stwierdził, że zamieszczenie w planie organizacyjnym szkoły godzin ponadwymiarowych w dniach ustawowo wolnych od pracy oraz w dniach wolnych od pracy i w okresach przerw w pracy, ustalonych w przepisach o organizacji roku szkolnego nie uprawnia do wynagrodzenia za nieodbyte godziny ponadwymiarowe (podobnie udział w komisjach awansowych, szkoleniach)
- Natomiast **OTRZYMUJE SIĘ WYNAGRODZENIE** za nieodbyte godziny ponadwymiarowe z powodu choroby ucznia

(**uchwała SN z dnia 6 sierpnia 1987r. III PZP 29/87, OSNC 1989, nr 1 poz. 9, stanowisko MEN z dnia 5 lipca 2010r. www.orka2.sejm.gov.pl**)

Godziny ponadwymiarowe



Na bazie art. 81.KP. Uchwała Sądu Najwyższego z 6 sierpnia 1987r.
III PZP 29/87

- Nauczyciel **zachowuje prawo do wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe**, gdy nie doszły one do skutku z przyczyn niezależnych od niego np. zorganizowanie w tym czasie wycieczki akademii, przerwy w nauczaniu spowodowanych warunkami atmosferycznymi, epidemia, nieusprawiedliwionej absencji klasy, bądź choroby ucznia nauczanego indywidualnie w ramach godzin ponadwymiarowych.

Godziny ponadwymiarowe

- Od 1 września 2018 r. zgodnie z art. 42 ust.6a dyrektorzy wicedyrektorzy oraz nauczyciele zajmujący inne stanowiska kierownicze, korzystający z obniżonego pensum, nie będą mogli mieć przydzielonych godzin ponadwymiarowych, chyba że jest to konieczne dla zapewnienia realizacji planu nauczania w jednym oddziale, a za zgodą organu prowadzącego, gdy jest to konieczne do realizacji planu nauczania w więcej niż jednym oddziale.

Praca w ramach środków unijnych

- art.35a nauczyciel w ramach środków unijnych może prowadzić zajęcia z uczniami. Otrzymuje wynagrodzenie jak za godzinę ponadwymiarową.
- Musi wyrazić zgodę na prowadzenie tych zajęć.
- Zajęcia nie są wliczane do pensum dydaktycznego
- Wynagrodzenia z tego tytułu nie wlicza się do średniego wynagrodzenia

Praca w dni wolne i święta



art.42c ust.3 Karty Nauczyciela

- za zajęcia dydaktyczne wychowawcze lub opiekuńcze, wykonywane w dniu wolnym od pracy, nauczyciel otrzymuje inny dzień wolny.

W uzasadnionych przypadkach zamiast dnia wolnego otrzymuje odrębne wynagrodzenie, w wysokości ustalonej na podstawie art. 30 ust. 5 KN (**Rozporządzenie Placowe MEN §10 odrębne wynagrodzenie za każdą godzinę pracy obliczaną jak za godziny ponadwymiarowe**) za pracę w święta dolicza się 100% dodatek.

- Wszelkie działania JST zmierzające do uregulowania tych kwestii w regulaminach wynagradzania stanowią naruszenie prawa (**wyrok WSA we Wrocławiu IV SA/WR 274/05**)

Wycieczki szkolne



- Wycieczki szkolne są organizowane na podstawie przepisów **Rozporządzenia MENiS z dnia 8 listopada 2001r. w sprawie warunków i sposobu organizowania przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki krajoznawstwa o turystyki.** Udział nauczycieli w wycieczce szkolnej w charakterze opiekunów należy zaliczyć do zadań statutowych szkoły, mieszczących się w ramach 40 godzinnego i 5-dniowego czasu pracy nauczyciela (**art.42 ust.1 i art. 42c ust. 1 KN**)
- Nauczyciel który opiekował się uczniami w czasie wycieczki w dniu, w którym zgodnie z obowiązującym go rozkładem czasu pracy jest dniem wolnym od pracy, należy się inny dzień wolny od pracy w ciągu tego samego roku szkolnego. Jeśli nie ma możliwości wykorzystania dnia wolnego w naturze należy wypłacić nauczycielowi odrębne wynagrodzenie. (**art. 42c ust. 3 KN i § 10 rozporządzenia placowego, rozstrzygnięcie nadzorcze Wojewody Podlaskiego z 25 kwietnia 2005r., PN. II.0911-90/05**)
- Podobne stanowisko przedstawił Minister Edukacji Narodowej na interpelację poselską **nr 3377** w sprawie czasu pracy nauczycieli na wycieczkach szkolnych.

Wycieczki szkolne



- Jeżeli dyrektor zaplanuje na wycieczce szkolnej taką liczbę opiekunów, że będą się opiekowali uczniami od poniedziałku do piątku, nie przekraczając dziennie 8-godzin pracy, nauczycielowi **nie należy się dodatkowe wynagrodzenie**.
- W przypadku gdy w związku z organizacją wycieczki zaistniałaby konieczność wydłużenia czasu pracy nauczyciela ponad 40 godzin tygodniowo, odpowiednie zwiększona powinna zostać liczba opiekunów takiej wycieczki (**stanowisko MEN z 14.11.2011r. W sprawie czasu pracy nauczyciela podczas wycieczki**)
- MEN sugeruje ewentualnie podpisywanie umów cywilnoprawnych (**odpowiedź podsekretarza stanu w MEN z 22.03.2011r. na zapytanie nr 8791 w sprawie sytuacji w woj. pomorskim**)
- W razie braku takiej umowy w przypadku przekroczenia 40 godzinowego czasu pracy w ciągu 5 dni nauczycielowi **należy wypłacić wynagrodzenie za prace w godzinach nadliczbowych** o którym mowa w art. 151¹ ustawy Kodeks Pracy
- (**wyrok Sądu Okręgowego w Gliwicach VI P 165/07**)

Uroczystości szkolne konkursy, zawody sportowe...



- Zgodnie z art.1 pkt. 20 ustawy prawo oświatowe (Dz. U. z 2017r. poz. 59) jednostki oświatowe są zobowiązane zapewnić w szczególności warunki do rozwoju zainteresowań i uzdolnień uczniów przez organizowanie zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych oraz kształtowanie aktywności społecznej i umiejętności spędzenia wolnego czasu. W ramach obowiązującego nauczyciela czasu pracy i wynagrodzenia, na polecenie dyrektora nauczyciel powinien włączać się w przygotowania różnych wydarzeń np. rozpoczęcia i zakończenia roku szkolnego, akademii i apeli, obchodów rocznic i świąt, akcji w które angażuje się szkoła (np. sprzątanie świata, kiermasze) konkursów, olimpiad, zawodów. **W RAZIE WYKAZANIA PRZEZ NAUCZYCIELA PRZEKROCZENIA 40 GODZINNEGO CZASY PRACY W CIĄGU 5 DNI NAUCZYCIELOWI NALEŻY SIĘ WYNAGRODZENIE ZA GODZINY NADLICZBOWE** (art. 151¹Kodeksu Pracy)
- Natomiast w przypadku realizowania powyższych czynności w dni wolne lub święta nauczycielowi należy udzielić dnia wolnego, w szczególnych przypadkach wypłacić odrębne wynagrodzenie za godziny ponadwymiarowe (art.42c ust.3 Karty Nauczyciela)

Szkolenia



- W ramach obowiązków pracowniczych w ramach 40 godzinnego tygodnia pracy nauczyciel wykonuje czynności związane z samokształceniem i doskonaleniem zawodowym. **Dyrektor nie może zlecać nauczycielowi doksztalcania w dni wolne od pracy.**
- Co do zasady, zgodnie z pragmatyką, nauczyciel jest zobowiązany do pracy w ramach 40 godzin wykonywanych podczas pięciu dni pracy.
- **Sobota i niedziela jest dla nauczyciela dniem wolnym od pracy** (chyba że placówce przewidziano inną organizację czasu pracy). W związku z tym dyrektor nie może zobowiązać nauczyciela do obowiązkowej obecności na szkoleniu zorganizowanym w dniu wolnym od pracy. Odmowa nauczyciela udziału w szkoleniu, nie może generować odpowiedzialności porządkowej lub dyscyplinarnej. Udział w formach doskonalenia zawodowego nie mieści się w pojęciu zajęć dydaktycznych, opiekuńczych lub wychowawczych, nie przysługuje więc dzień wolny lub wynagrodzenie na podstawie **art. 42c ust.3 Karty nauczyciela**

Szkolenia



- Natomiast jeżeli udział nauczyciela w szkoleniu sobotnim traktować jako realizację zadań statutowych szkoły, przekroczy 40-godzinna tygodniową normę czasu pracy, wówczas nauczyciel nabędzie prawo do wynagrodzenia z tytułu pracy w godzinach nadliczbowych zgodnie z art. 151 §1 Kodeksu Pracy na podstawie art. 91c ust.1 KN
- Jeżeli nauczyciele **z własnej woli** wezmą udział w szkoleniu zorganizowanym w dniu wolnym od pracy, **nie nabywają oni dodatkowych uprawnień pracowniczych z tego tytułu.**

Zielone szkoły



Rozporządzenie MENiS z dnia 8 listopada 2001r. w sprawie warunków i sposobu organizowania przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki, krajoznawstwa i turystyki (Dz.U. z 2001 Nr 135, poz. 1516) określa w § 4 pkt. 5 organizowanie, krajoznawstwa i turystyki odbywa się między innymi poprzez imprezy wyjazdowe- związane z realizacją programu nauczania, takie jak zielone szkoły, szkoły zimowe, szkoły ekologiczne.

Nauczyciel 2 tygodnie na zielonej szkole.

Po powrocie otrzymuje 4 dni wolnego za 2 soboty i 2 niedziele. Za resztę dni nie otrzymała wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe.

(Wyrok Sądu Rejonowego w Gliwicach, GN nr 6 z 10 lutego 2010)

Nauczyciel nie świadczył pracy w godzinach ponadwymiarowych podczas zielonej szkoły, gdyż jej czynności pracownicze, poza odbywaniem zajęć lekcyjnych, nie były wykonywane w ramach programu nauczania szkoły. Natomiast nauczycielowi **należą się godziny nadliczbowe** zgodnie z przepisami KP. Sąd stwierdził że nauczyciel pracował od 6 rano do godz. 24. Ustalając kodeksowa normę czasu pracy na poziomie 8 godzin dziennie nauczyciel realizował 10 godzin nadliczbowych w tym 4 godziny w porze nocnej.

Praca w przerwy świąteczne i dni wolne od zajęć dydaktycznych



Rozporządzenie MEN z dnia 11 sierpnia 2017r. w sprawie organizacji roku szkolnego (Dz.U. z 2017r. poz. 1603)

- Zimowa przerwa świąteczna, wiosenna przerwa świąteczna są dniami wolnymi od zajęć dla uczniów, ale nie są dniami nieświadczenia pracy przez nauczycieli.
- Nowelizacja rozporządzenia w sprawie organizacji roku szkolnego przyniosła nowe przepisy
- §5 - dyrektor szkoły, po zasięgnięciu opinii rady szkoły i samorządu uczniowskiego może ustalić dodatkowe dni wolne od zajęć dydaktyczno-wychowawczych w wymiarze dla:
szkół podstawowych – 8 dni,
szkół branżowych do 6 dni,
liceów i techników do 10 dni
(sprawdziany, egzaminy, święta religijne).
- W tych dniach szkoła ma obowiązek zorganizowania zajęć wychowawczo-opiekuńczych i poinformowania rodziców

Praca w przerwy świąteczne i dni wolne od zajęć dydaktycznych



Rozporządzenie MEN z dnia 11 sierpnia 2017r. w sprawie organizacji roku szkolnego (Dz.U. z 2017r. poz. 1603)

- W szczególnie uzasadnionych przypadkach za zgodą organu prowadzącego dyrektor szkoły **może ustalić dodatkowe dni wolne od zajęć dydaktyczno-wychowawczych**, pod warunkiem ich odpracowania w soboty.
- Nauczyciel za dni przerw świątecznych i dni wolnych od zajęć dydaktyczno-wychowawczych (DEN, rozpoczęcie i zakończenie roku szkolnego, rekolekcje, choroba dziecka nauczanego indywidualnie) **zachowuje prawo do wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe przydzielone w arkuszu organizacyjnym szkoły**, jeśli świadczy gotowość do pracy, pozostaje w tym czasie do dyspozycji dyrektora w szkole lub innym umówionym miejscu, a nie mógł zorganizować tych godzin z przyczyn leżących po stronie pracodawcy.
- **(odpowiedź MEN na interpelację poselską nr 16465 z dnia 5 lipca 2010r. Uchwała SN z dnia 29 marca 1989r. III PZP 53/88)**

Praca w przerwy świąteczne i dni wolne od zajęć dydaktycznych



- Wskazywanie w uchwałach, że wynagrodzenie przysługuje za godziny faktycznie odbyte lub wskazywanie za jakie godziny niezrealizowane nauczycielowi przysługuje wynagrodzenie, a za jakie nie, **stanowi naruszenie przepisów prawa pracy** (KP) i upoważnień ustawowych wynikających z art. 30 ust.6 KN
- Uzależnianie w uchwałach wynagrodzenia za godziny zastępstw doraźnych od posiadania odpowiednich kwalifikacji **stanowi naruszenie** art.35 ust 2a Karty Nauczyciela
(BIP Lubelskiego UW Wydział Nadzoru Prawnego 06.01.2009r.)
- Określanie w uchwałach zasad wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe w tygodniach, w których przypadają dni usprawiedliwionej nieobecności w pracy, dni ustawowo wolne od pracy, oraz tygodniach w których zajęcia rozpoczynają się lub kończą w środku tygodnia **stanowi naruszenie prawa.**
- (wyrok WSA we Wrocławiu z 26.04.2016r. IVSA/Wr274/05, Wyrok NSA z dnia 03.03.2008r. Wyrok WSA w Gliwicach z dnia 03.07.2008r.)

Normy Kodeksu Pracy, a czas pracy nauczyciela



- Karta Nauczyciela reguluje szczegółowo czas pracy w art.42, stwierdzając, że nie może on przekroczyć 40 godzin tygodniowo, nie mówi jednak o dobowej 8 godzinnej normie czasu pracy.
- Nie ma w obecnych zapisach prawa delegacji ustawowej, która dawałaby JST kompetencje do regulowania kwestii zobowiązania nauczyciela do przebywania i ewidencjonowania na terenie szkoły 40 godzin czasu pracy tygodniowo.
- Ustawodawca treścią art. 42 ust. 7a zobowiązał nauczycieli do ewidencjonowania w dziennikach lekcyjnych lub dziennikach zajęć lub dziennikach zajęć pozalekcyjnych tylko niektórych zajęć i czynności realizowanych w ramach czasu pracy

Zadania realizowane w czasie ferii



- W placówkach feryjnych **okres ferii zimowych i letnich jest to czas urlopu dla nauczyciela.**
- W placówkach tych na podstawie art.64 ust.2 KN nauczyciel może być obowiązany przez dyrektora do:
 - przeprowadzania egzaminów
 - wykonywania prac związanych z zakończeniem roku szkolnego i przygotowaniem nowego roku szkolnego
 - opracowania szkolnego zestawu programów
 - uczestniczenia w doskonaleniu zawodowym.

Czynności te są katalogiem zamkniętym i **nie mogą zająć nauczycielowi więcej niż siedem dni.**

Dyrektor nie może zobowiązać nauczyciela bez jego zgody do nieodpłatnego wykonywania obowiązków innych niż wymienione wyżej.
Jeżeli natomiast nauczyciel miałby wykonywać inne obowiązki **należy mu się odrębne wynagrodzenie**

Czas pracy
nauczycieli



Dziękuję za uwagę !!!